

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Навчально-науковий інститут екології
кафедра екологічного моніторингу та заповідної справи

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

бакалавра

на тему

ОЦІНКА КОМПЕТЕНЦІЙ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ВЛАСНИКІВ ПРИВАТНИХ САДИБ

Виконали: студенти 4 курсу, групи ДЕ -41, 42
спеціальності : 101 «Екологія»

(шифр і назва напрямку підготовки, спеціальності)

Автор _____ / _____ Тетяна КОБЕЦЬ
(підпис) (ім'я та прізвище)

Автор _____ / _____ Анна ХИЖНЯК
(підпис) (ім'я та прізвище)

Керівник _____ / _____ Олена ГОЛОЛОБОВА
(підпис) (ім'я та прізвище)

Рецензент _____ / _____
(підпис) (ім'я та прізвище)

«До захисту допущено»

Завідувач кафедри _____ / _____ Надія МАКСИМЕНКО
(підпис) (ім'я та прізвище)

Нормоконтроль _____ / _____ Юлія МІРОШНИК
(підпис) (ім'я та прізвище)

Секретар ЕК _____ / _____ Раїса САВІЦЬКА
(підпис) (ім'я та прізвище)

Харків – 2021 рік

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені В. Н. КАРАЗІНА

Навчально-науковий інститут екології
Кафедра екологічного моніторингу та заповідної справи
Рівень вищої освіти (освітньо-кваліфікаційний рівень) бакалавр
Спеціальність 101 Екологія

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

_____/проф.Надія МАКСИМЕНКО
підпис ім'я та прізвище

“26” травня 2020 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ (ПРОЕКТ)

Тетяна КОБЕЦЬ

(ім'я та прізвище)

Анна ХИЖНЯК

(ім'я та прізвище)

1. Тема роботи Оцінка компетенцій природокористування власників приватних садиб
керівник роботи Олена ГОЛОЛОБОВА, кандидат сільськогосподарських наук,
доцент

(ім'я, прізвище, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом по університету від “15” березня 2021 року № 0210-05/467

2. Строк подання студентом роботи _____ 27 квітня 2021 року

3. Перелік питань, які потрібно розробити

1. Провести аналіз наукових джерел щодо підвищення компетенцій власників приватних садиб;

2. Розробити авторську анкету для опитування;

3. Проаналізувати відповіді респондентів;
4. Надання рекомендації по створенню заходів щодо формування високої культури природокористування у власників приватних садіб.

4. План роботи

№ з/п	Назви етапів роботи
1	Огляд джерел науково-практичної інформації для власників приватних садіб
2	Розроблення авторської анкети для опитування власників садіб
3	Проведення опитування серед мешканців населених пунктів Харківської області
4	Визначення компетенцій власників приватних садіб
5	Надати рекомендації по створенню заходів щодо формування високої культури природокористування у власників приватних садіб

5. Дата видачі завдання 20.05.2020 року

Студент

підпис

Тетяна КОБЕЦЬ

ім'я і прізвище

Студент

підпис

Анна ХИЖНЯК

ім'я і прізвище

Керівник роботи

підпис

К. с.-г. н., доц. Олена ГОЛОЛОВА

посада, ім'я і прізвище

АНОТАЦІЯ

**ОЦІНКА КОМПЕТЕНЦІЙ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ВЛАСНИКІВ
ПРИВАТНИХ САДИБ**

Тетяна КОБЕЦЬ

Анна ХИЖНЯК

Кваліфікаційна робота «Оцінка компетенцій природокористування власників приватних садиб» містить 42 сторінки, 3 розділи, 9 таблиць, 1 рисунок, 34 використаних джерела та 1 додаток.

Мета роботи: Оцінка компетенцій природокористування власників приватних садиб.

Актуальність теми: Благоустрій приватної садиби складний творчий процес, який потребує компетенцій з екології, ландшафтного дизайну, декоративної дендрології, квітникарства, захисту рослин, ґрунтознавства, агрохімії, земельного й адміністративного права тощо. Використання саме цих компетенцій буде слугувати створенню такого варіанту благоустрою і озеленення, якій відповідатиме потребам власників приватних садиб наразі й в перспективі. Актуальним є оцінка компетенцій природокористування власників приватних садиб задля досягнення високої культури природокористування.

Завдання теми: проведення науково-обґрунтованої комплексної оцінки компетенцій природокористування власників приватних садиб невеликих населених пунктів із застосуванням авторської анкети.

Методи : комплексний аналіз, метод опитування.

Результати. Опитування показало, що респонденти — мешканці невеликих населених пунктів Харківської області — ставляться до врожаю з власних ділянок не тільки як до джерела задоволення власних потреб, а також як до джерела додаткового прибутку. Рівень задоволення респондентів від реалізації рослинної продукції невисокий. Наведена статистика відповідей щодо використання засобів захисту овочевих, фруктових, декоративних культур від шкідників та хвороб, використання сівозміни, краплинного зрошення, застосування компосту, органічних та мінеральних добрив. Наведена статистика ставлення респондентів

щодо ландшафтного облаштування приватних садиб. Правила добросусідства виявилися складними для більшості опитуваних мешканців. Респонденти досить свідомо проводили самооцінку, вони мали прагнення до вдосконалення власних компетенцій, які необхідні для ефективного збалансованого природокористування власною земельною ділянкою.

КОМПЕТЕНЦІЇ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ, АНКЕТУВАННЯ,
ЛАНДШАФТНИЙ ДИЗАЙН, ПРИВАТНІ САДИБИ, ПРИНЦИП
ДОБРОСУСІДСТВА

АННОТАЦИЯ

**ОЦЕНКА КОМПЕТЕНЦИЙ ПРИРОДОПОЛЬЗОВАНИЯ ВЛАДЕЛЬЦЕВ
ЧАСТНЫХ УСАДЕБ**

Татьяна КОБЕЦЬ

Анна ХИЖНЯК

Квалификационная работа «Оценка компетенций природопользования владельцев частных усадеб» содержит 42 страницы, 3 раздела, 9 таблиц, 1 рисунок, 34 использованных источника и 1 приложение.

Цель работы: оценка компетенций природопользования владельцев частных усадеб.

Актуальность темы: Благоустройство частной усадьбы сложный творческий процесс, требующий компетенций по экологии, ландшафтному дизайну, декоративной дендрологии, цветоводству, защите растений, почвоведению, агрохимии, земельному и административному права. Использование этих компетенций будет служить созданию такого варианта благоустройства и озеленения, которой будет соответствовать потребностям владельцев частных усадеб в настоящее время и в перспективе. Актуальным является оценка компетенций природопользования владельцев частных участков для достижения высокой культуры природопользования.

Задача темы: научно-обоснованная комплексная оценка компетенций природопользования владельцев частных усадеб небольших населенных пунктов с применением авторской анкеты.

Методы: комплексный анализ, метод опроса.

Результаты. Опрос показал, что респонденты – жители небольших населенных пунктов Харьковской области – относятся к урожаю со своих участков не только как к источнику удовлетворения собственных потребностей, а также как к источнику дополнительного дохода. Уровень удовлетворения респондентов от реализации растительной продукции невысокий. Приведена статистика ответов использования средств защиты овощных, фруктовых, декоративных культур от вредителей и болезней, использование севооборотов,

капельного орошения, применение компоста, органических и минеральных удобрений. Приведена статистика отношения респондентов к ландшафтному обустройству своих усадеб. Правила добрососедства оказались сложными для большинства опрошенных жителей. Респонденты достаточно сознательно проводили самооценку, они имели стремление к совершенствованию собственных компетенций, которые необходимы для эффективного сбалансированного природопользования собственным земельным участком.

КОМПЕТЕНЦИИ ПРИРОДОПОЛЬЗОВАНИЯ, АНКЕТИРОВАНИЕ,
ЛАНДШАФТНЫЙ ДИЗАЙН, ЧАСТНЫЕ УСАДЬБЫ, ПРИНЦИП
ДОБРОСОСЕДСТВА

ANNOTATION

**ASSESSMENT OF COMPETENCES OF NATURE MANAGEMENT OF
PRIVATE FARMERS**

Tatiana KOBETS

Anna KHYZHNIAK

The qualification work «Assessment of the environmental management competencies of owners of private estates» contains 42 pages, 3 sections, 9 tables, 1 figures, 34 sources and 1 applications used.

Purpose of the work: assessment of nature management competencies of owners of private estates.

Relevance of the topic: beautification of a private estate is a complex creative process that requires competencies in ecology, landscape design, decorative dendrology, floriculture, plant protection, soil science, agrochemistry, land and administrative law, and the like. The use of precisely these competencies will serve to create such an option for landscaping and landscaping, which will meet the needs of owners of private estates now and in the future. The assessment of the nature management competencies of the owners of household plots in order to achieve a high culture of nature management is relevant.

The task of the topic is a scientifically grounded comprehensive assessment of the nature management competencies of owners of private estates of small settlements using the author's test.

Methods. complex analysis, survey method.

Results. The poll showed that the respondents – residents of small settlements in the Kharkiv region – treat the harvest from their plots not only as a source of satisfying their own needs, but also as a source of additional income. The level of respondents' satisfaction from the sale of plant products is low. The statistics of responses of the use of means of protection of vegetable, fruit, ornamental crops from pests and diseases, the use of crop rotations, drip irrigation, the use of compost, organic and mineral fertilizers are given. The statistics of the attitude of respondents to the landscape arrangement of their estates are presented. Neighborhood rules were difficult for most of the residents

surveyed. The respondents quite consciously carried out self-assessment, they had a desire to improve their own competencies, which are necessary for the effective balanced use of natural resources of their own land plot.

COMPETENCES OF NATURE MANAGEMENT, QUESTIONNAIRES,
LANDSCAPE DESIGN, PERSONAL PLOTS, PRINCIPLE OF GOOD
NEIGHBORHOOD

ЗМІСТ

ВСТУП.....	11
РОЗДІЛ 1 ОГЛЯД ДЖЕРЕЛ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ КОМПЕТЕНЦІЙ ВЛАСНИКІВ ПРИВАТНИХ САДИБ.....	13
РОЗДІЛ 2 МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ	17
РОЗДІЛ 3 РЕЗУЛЬТАТИ І АНАЛІЗ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ.....	19
3.1 Оцінка компетенцій респондентів щодо використання сучасних агроприймів у власній практиці.....	19
3.2 Оцінка компетенцій власників приватних садіб щодо захисту овочевих, фруктових й декоративних культур від хвороб та шкідників.....	22
3.3 Оцінка компетенцій респондентів щодо виноградарства...	24
3.4 Оцінка рівня теоретичних знань власників приватних садіб	27
3.5 Оцінка компетенцій власників приватних садіб в облаштуванні присадиб за допомогою прийомів ландшафтного дизайну.....	28
3.6 Оцінка компетенцій респондентів за віком	30
3.7 Оцінка компетенцій власників приватних садіб щодо правового регулювання сусідських відносин.....	32
3.8 Рівень самооцінки власного компетенційного статусу власниками приватних садіб.....	34
ВИСНОВКИ.....	37
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	40
ДОДАТКИ.....	43

ВСТУП

Актуальність роботи. Благоустрій приватної садиби складний творчий процес, який потребує компетенцій з екології, ландшафтного дизайну, декоративної дендрології, квітникарства, захисту рослин, ґрунтознавства, агрохімії, виноградарства, земельного й адміністративного права тощо. Використання саме цих компетенцій буде слугувати створенню такого варіанту благоустрою і озеленення, якій відповідатиме потребам власників приватних садиб наразі й в перспективі. Актуальним є оцінка компетенцій природокористування власників приватних садиб задля досягнення високої культури природокористування.

Тема роботи: Оцінка компетенцій природокористування власників приватних садиб.

Мета роботи: проведення науково-обґрунтованої комплексної оцінки компетенцій природокористування власників приватних садиб невеликих населених пунктів із застосуванням авторської анкети.

Реалізації поставленої мети передбачала виконання таких завдань:

- розроблення авторської анкети для опитування власників приватних садиб;
- проведення опитування серед мешканців населених пунктів Харківської області;
- визначення екологічних, ґрунтознавчих, агрохімічних компетенцій, а також компетенцій власників із захисту рослин, садівництва, декоративної дендрології, ландшафтного дизайну респондентами;
- на завершальному етапі на підставі результатів дослідження оцінити компетенції з природокористування та надати рекомендації щодо створення заходів формування високої культури природокористування у власників приватних садиб.

Об'єкт дослідження: компетенції природокористування власників приватних садиб невеликих населених пунктів.

Предмет дослідження: рівень знань, досвіду, що цілісно реалізуються власниками при природокористуванні присадиби.

Методи: комплексний аналіз, метод опитування.

РОЗДІЛ 1

ОГЛЯД ДЖЕРЕЛ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ КОМПЕТЕНЦІЙ ВЛАСНИКІВ ПРИВАТНИХ САДИБ

Хата у вишневому садочку – одвічне замилювання українського народу. Шевченківський «садок вишневий коло хати» став символом України, рідним, близьким образом. Яблуня відома в Україні не менше. З незапам'ятних часів у дикому стані вона була поширена по всій Україні. Яблуко стало символом кохання і родючості. Терен відомий в Україні понад дві тисячі років. Він є одним із прародичів садової сливи. Завдяки своїм колючкам він здобув собі славу доброго захисника садів у давнину – до двору, обсаженого терном, не міг пробратися ніякий дикий звір. В Україні здавна вважають священними вербу і калину: «Без верби й калини нема України». Верба символізує Прадерево життя, так само, як Чумацький шлях, тому завжди її садили обабіч шляхів. Калина символізувала свято Коляди, Різдва світу. Наруга над нею вкривала людину ганьбою, так само як вбивство лелеки [1].

Квітник завжди був неодмінною частиною садиби українського селянина, він прикрашав переважно причілок хати і найчастіше виходив на вулицю. Іноді квітники обгороджували невеликим парканом, а то й просто обсаджували рядочком квітів чи низькорослих кущів [1].

Власники приватних садів намагаються облаштувати свою територію садом, городом і зоною відпочинку. Облагородження садиби складний творчий процес, який потребує компетенцій з екології, ландшафтного дизайну, декоративної дендрології, квітникарства, захисту рослин, ґрунтознавства, агрохімії, виноградарства, земельного й цивільного права тощо.

Постає питання отримання достовірної науково-обґрунтованої інформації задля підвищення рівня компетенцій використання природних ресурсів власників приватних садів для збільшення знань у сфері природокористування.

Сучасні інтернет-технології дозволяють зменшити витрати часу та отримати доступ до великої кількості ресурсів з обраної сфери. Відомий сервіс «Google

Scholar» почав надавати послуги українською мовою, отримавши назву «Google Академія». Як зазначають розробники: «Google Академія дозволяє легко здійснювати розширений пошук академічної літератури, дозволяє знайти дослідження, яке найбільш відповідає вашому запиту [2].

Існують якісні ресурси, журнали зі спеціальною літературою, які містять корисні поради, зокрема, такі як:

- «Дім, сад, город» [3];
- «Дачні поради»[4];
- «Діло хазяйське» [5];
- «Агроном» [6].

Зробити замовлення літератури можна на офіційних сайтах виданнях або на допоміжних сайтах, наприклад «Presa.ua» [7], також можливе оформлення підписки на електронний ресурс, здійснити це допоможе, наприклад, сайт «Smartpress» [8].

Крім журналів, можливо використовувати більш прості у використанні та пошуку інтернет-ресурси, найпопулярнішими є:

- «Рослинник» – наявна інформація про симптоми, особливості та боротьбу із захворюваннями та шкідниками рослин [9];
- «Florium.ua» – сайт з корисними статтями для створення саду, все про посадки та догляд за декоративними та садовими рослинами [10].

Все більше набирає популярність відеоблоги у соціальних мережах, таких як YouTube, Instagram, Facebook та інше. З відомих авторів можна назвати:

- ««Green Tips» – дизайн сучасного саду» – канал з кращими приватними садами від відомих ландшафтних дизайнерів, які допомагають зробити ландшафтний дизайн садиби, вибрати рослини з урахуванням вимог рослин до ґрунтово-кліматичних умов [11];
- «Дача без проблем» – відеоблог з інформацією про вирощування, збирання та зберігання фруктів і овочів, тонкощі ландшафтного дизайну і флористики [12];

- «@urozhainyi_ogorod» – відеоблог з корисної інформації за вибором насіння, вирощування розсади, отримання багатого врожаю та дизайн присадиб власноруч [13];

- «@zacvetet» – відеоблог з рекомендаціями з вирощуванням рослин [14];

- «Дім, сад, огорода й улюблена дача» – ресурс, якій надає цікаві ідеї та поради з ландшафтного дизайну, саду та городу [15];

- «Улюблена дача, сад і огорода» – портал містить поради та ідеї з вирощування овочів, фруктів, дерев, квітів, ландшафтний дизайн власноруч [16].

Для купівлі необхідних матеріалів, таких як: саджанці, розсада, насіння рослин, інструменти, підкормка, засоби захисту рослин та інше, найкраще зарекомендували себе такі інтернет магазини:

- «Proxima» – інтернет магазин для купівлі саджанців дерев, кущів, добрив, засобів захисту рослин [17];

- «Сімейний Сад» – інтернет магазин для купівлі саджанців декоративних рослин, плодово-ягідних кущів та добрив [18];

- «Зелені янголи» – інтернет магазин для купівлі саджанців декоративних рослин, можливі оптові закупки [19];

- «Florium» – інтернет магазин для купівлі саджанців квітів, декоративних і плодових кущів та дерев [20];

- «Interflora» – інтернет магазин для купівлі насіння плодових культур, квітів та саджанців дерев, добрива, інструменти та інше [21].

При проектуванні присадибного ландшафту важливим є питання про вибір видів і сортів рослин, яким буде призначено прикрашати садибу. Крім естетичних переваг, одним з основних факторів підбору повинні слугувати вимоги самої рослини до клімату, екологічних умов та ґрунту. Деякі рослини можуть успішно вистояти навіть при найсильніших заморозках, але зачехнути від березневого або квітневого сонця, міського смогу або низької вологості. Інші навпаки здатні не тільки переносити несприятливі умови, а й успішно насичувати навколишнє середовище киснем, боротися зі шкідливими бактеріями й утилізувати вихлопи

автомобілів. Саме в київському інтернет магазині «Proxima» може вирішити ці питання. Сайт пишається не тільки великим асортиментом, який охоплює хвойні та листяні дерева, кущі, декоративні трав'янисті багаторічники, в'юнкі, плодові дерева та кущі, засоби захисту рослин, мінеральні та органічні добрива, рослини під замовлення, але й веб-ресурс, який містить наукові статті, що збільшують компетенції садівників-аматорів. Спеціалісти садового центру надають поради для користувачів з агротехніки рослин, зокрема вибору міста посадки, підготовки посадкової ями, посадки рослин з відкритою та закритою кореневою системою, професійні, науково-обґрунтовані поради за доглядом та підживлення рослин, підготовки рослин до зимівлі тощо. Для живого спілкування створено ресурс у додатку Вайбер, в якому активно працюють консультанти – спеціалісти з декоративної дендрології та захисту рослин [17, 22].

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

В основу проведеного анкетування була покладена авторська комплексна система опитування, за допомогою якої визначались компетенції власників приватних садів з екології, ландшафтного дизайну, декоративної дендрології, квітникарства, захисту рослин, ґрунтознавства, агрохімії, виноградарства, земельного й цивільного права тощо.

Опитування проводилося серед мешканців невеликих населених пунктів Харківської області, віком від 16 до 60 років, опитано 100 респондентів. Респонденти є садівниками-аматорами, які не мають спеціальної освіти в сфері ландшафтного дизайну, екології, захисту рослин, ґрунтознавства та агрохімії.

Анкетування містить 5 блоків: загальний, науковий, правовий, з питань захисту рослин, з основ ландшафтного дизайну. Перший блок містить 32 запитання, другий – 15, третій – 13, четвертий – 24, п'ятий – 5 запитань. Анкета містить додаткові 3 запитання з самооцінки власних вмінь респондентів, загальна кількість складає 92 запитання. Повний перелік запитань представлений у Додатку 1.

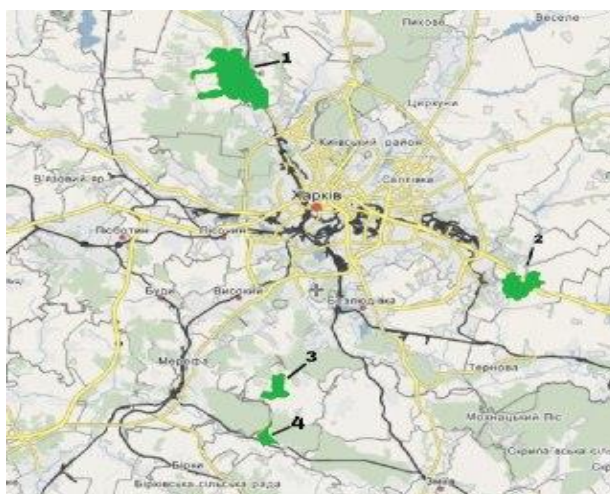

Рис. 2.1 – Населенні пункти Харківської області, в яких проводилося опитування власників приватних садів щодо визначення рівня компетенцій природокористування

Для проведення опитування було обрано чотири населених пункти України Харківської області, різних за ступенем урбанізації, а саме:

- смт Рогань – селище неподалік від міста Харків (23 км), з населенням 12383 осіб. На території Роганської селищної ради розташований один з найстаріших аграрних університетів України – Харківський національний аграрний університет ім. В. В. Докучаєва [23];
- м. Дергачі – місто неподалік Харкова (16 км). Населення міста – 17655 осіб. Дергачівський район є одним з найбільш забезпечених серед районів області природно-ресурсним потенціалом. Запаси мінеральної води знаходяться в районі санаторію «Березівські мінеральні води». На території району створено 12 об'єктів природно-заповідного фонду [24];
- с. Тимченки – село, що розташоване у Зміївському районі на відстані 35 км від обласного центру. Населення – 881 особа. Інфраструктура села складається з молочно-товарної ферми, тепличного господарства, бази відпочинку «Тимченки», кінно-спортивного клубу «Діброва»;
- с. Островецьківка – село у Зміївському районі на відстані 31 км від міста. Населення 390 осіб. До села примикають кілька лісових масивів, у тому числі соснове урочище Великий Бір. Наявна молочно-товарна ферма та агрофірма СФГ Ревік з тракторною бригадою. Село має аграрний потенціал та орієнтоване на фермерське господарство.

РОЗДІЛ 3

РЕЗУЛЬТАТИ І АНАЛІЗ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

3.1 Оцінка компетенцій респондентів щодо використання сучасних агроприйомів у власній практиці

Статистика відповідей опитуваних (у невеликих населених пунктах) на тему задоволення потреб власників приватних садиб врожаєм з власного саду, городу, представлена у таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

**Статистика відповідей респондентів щодо задоволення власних потреб
врожаєм приватної садиби, %**

Питання щодо:	сmt. Рогань	м. Дергачі	с. Тимченки	с. Острове́рхівка
задоволення потреб власників врожаєм з власного саду;	65	35	45	55
задоволення потреб власників врожаєм з власного городу;	75	55	65	50
реалізації продукції з власного саду та городу;	58	50	86	76

Високий відсоток мешканців поселень вважає збирання врожаю не лише джерелом задоволення власних потреб, а й джерелом додаткового доходу. Зокрема 86 % респондентів із с. Тимченки та 76 % із с. Острове́рхівка відповіли, що реалізують продукцію з власного саду та городу, тоді як у середньому лише половина сільських респондентів вважають, що урожай із власного саду та городу відповідає їхнім потребам (табл. 3.1).

Практично кожен другий житель приміських пунктів (місто Рогань, місто Дергачі) також продає овочеві продукти зі своєї власної садиби. Але задоволеність опитаних у приміських пунктів також низька. Зокрема, лише 35 % опитаних з Дергачі задоволені врожаєм із саду (табл. 3.1).

Виявляється, що жителі села не мають достатньої компетентності у знаннях та сучасних високопродуктивних сільськогосподарських агроприйомів для вирощування декоративних, плодових та овочевих культур. Таким чином, жоден опитуваний не зміг визначити сорти плодових дерев, які вони вирощували у своїх садах.

Збагачують свою садибу плодовими деревами, ягідними та овочевими культурами новими сортами врожаю дуже невеликий відсоток учасників анкетування. Тільки 10 % респондентів з с. Тимченки та лише 8 % респондентів с. Острове́рхівка робить великий акцент на цьому питанні, розуміючи великий потенціал продуктивних сортів у формуванні високої якості та високої врожайності (табл. 3.2).

Усвідомлення ролі органічної речовини базується на рефлексіях життєвого досвіду декілька поколінь, формує базові компетенції природокористування, до яких, безумовно, відноситься внесення органічних добрив. Саме на це запитання був отриманий найбільш високий відсоток позитивних відповідей.

В якості органічних добрив вносяться напівперепрілий гній, перегній. Підтримання рівня органічної речовини в ґрунті, у власників садиб, задовольняється також і за рахунок компостування рослинних решток.

Таблиця 3.2

Статистика відповідей респондентів щодо використання сучасних агроприйомів вирощування декоративних, плодових й овочевих культур, %

Питання щодо:	сmt Рогань	м. Дергачі	с. Тимченки	с. Острове́рхівка
знання сортів плодових дерев на приватній садибі;	86	63	58	56
Використання нових продуктивних сортів плодових дерев, ягідних та овочевих культур;	42	12	10	8
використання на ділянці сіво́зміни;	98	69	87	85

Продовження таблиці 3. 2

застосування органічних добрив;	98	80	97	100
застосування мінеральних добрив;	84	65	56	58
наявності компостного блоку;	90	80	95	97
використання крапельного поливу.	12	3	6	8

Такий агрозахід як застосування мінеральних добрив, мешканці приміських населених пунктів (сmt Рогань, м. Дергачі) використовують більш активне ніж селяни. Максимальну кількість позитивних відповідей – 84 % – надали респонденти – мешканці сmt Рогань. На запитання щодо використання сівоzmіни на ділянці також найбільшу кількість позитивних відповідей – 98 % – отримали від групи респондентів сmt Рогань (табл. 3.2).

Що стосується використання такого сучасного ресурсоощадного агроприйому як краплинне зрошення, найменший відсоток позитивних відповідей отриманий від респондентів з м. Дергачі, найбільший – від респондентів сmt Рогань (табл. 3.2).

Тобто, наявність аграрного вищого навчального закладу впливає на рівень обізнаності та компетенції мешканців, так як мешканці активно контактують з працівниками вузу, вони мають змогу черпати необхідну наукову інформацію, отримувати консультації.

Рівень компетенцій природокористування респондентів інших обраних для опитування населених пунктів поступається компетенціям респондентів сmt Рогань. Проведене анкетування показало різний рівень обізнаності та компетенцій опитаних респондентів.

3.2 Оцінка компетенцій власників приватних садіб щодо захисту овочевих, фруктових й декоративних культур від хвороб та шкідників

На погляд респондентів, більшість з них 66,7 % вважають, що використовують системний підхід задля боротьби зі шкідниками та хворобами. В той же час результати опитування показали, що мешканці смт Рогань мають такі проблеми: 100 % опитуваних мають бур'яни; 45 % – стверджують про наявність хвороб; 82 % – наявність шкідників. У місті Дергачі відповіді розподілилися таким чином: 81 % респондентів мають бур'яни; 38,1 % відзначають наявність хвороб; 71,4 % – шкідників; не мають жодних проблем – 4,8%. Мешканці сел Тимченки та Островецьківка мають проблеми з бур'янами – 100 %, хвороби – 28 % і 23 % відповідно, шкідники – 86 % і 98 % відповідно. Тобто аналіз відповідей показав, що респонденти мають схильність до завищеної самооцінки щодо втілення системного підходу на належних їм на праві власності [25].

Статистика відповідей щодо використання засобів захисту овочевих, фруктових та декоративних культур від хвороб та шкідників представлена у таблиці 3.3.

Таблиця 3.3

Статистика відповідей щодо використання засобів захисту овочевих, фруктових та декоративних культур від хвороб та шкідників, % [25]

Питання: Чи використовуєте Ви _____?	м. Дергачі		смт Рогань		с. Тимченки		с. Островецьківка	
	Так	Ні	Так	Ні	Так	Ні	Так	Ні
Гербіциди;	45	55	25	75	15	85	13	87
Фунгіциди;	11	89	45	55	24	76	20	80
Інсектициди;	95	5	100	0	100	0	100	0
Зооциди	1	99	0	100	0	100	2	98

Результати вказують, що власники земельних ділянок мають таке ставлення щодо використання хімічних засобів захисту рослин. Найбільш активно використовуються засоби боротьби зі шкідливими комахами – інсектициди,

зокрема, їх використовують 95 % опитуваних власників м. Дергачі, 100 % – жителі смт Рогань, с. Тимченки та с. Островецьківка. Гербіциди використовують 45 % – респонденти м. Дергачі, 25 % – опитувані з смт Рогань, 15 % – власники ділянок с. Тимченки та 13 % – мешканці с. Островецьківки. Фунгіциди використовують тільки 25 % з всіх опитуваних різних населених пунктів. Зооциди зовсім не використовують мешканці смт Рогань та с. Тимченки, а респонденти м. Дергачі та Островецьківка – 1 % та 2 % відповідно [25].

Результати опитування власників приватних садів щодо знання найпоширеніших хвороб овочевих, фруктових та декоративних рослин представлені у таблиці 3.4. Відповіді свідчать, що від 6 до 61 % опитуваних відмовились від відповіді щодо основних хвороб через відсутність знання у цих питаннях. Найбільше утруднення у респондентів м. Дергачі визвало питання про хворобу кісточкових плодових рослин – коккомікоз. Найменша кількість правильних відповідей від респондентів с. Тимченки та с. Островецьківка отримана на запитання щодо коккомікозу та оїдіуму, при масовому ураженні якими рослини можуть дуже ослабнути і вимерзнути [25].

Таблиця 3.4

Статистика відповідей щодо хвороб та захисту овочевих, фруктових та декоративних рослин, % [25]

Питання	м. Дергачі			смт Рогань			с. Тимченки			с. Островецьківка		
Відповіді: «+» – правильні; «-» ні; «0» – відмова від відповіді	+	-	0	+	-	0	+	-	0	+	-	0
Які плодові дерева страждають від плодової гнилі?	61	29	10	78	16	6	55	35	10	48	36	16
Від парші?	73	10	17	88	12	0	56	33	11	50	25	25
Від коккомікозу?	41	11	48	57	18	25	35	31	34	30	30	40
Від іржі?	84	10	6	92	6	2	73	17	10	70	16	14
від оїдіуму?	51	21	28	64	26	10	40	34	26	35	33	32
від борошнистої роси?	80	10	10	90	7	3	72	8	20	67	13	20
Терміни захисту від яблуневого квіткоїду?	78	2	20	87	13	0	69	21	10	70	15	15

Продовження таблиці 3.4

Від яблуневої плодожерки?	75	5	20	85	15	0	58	22	20	60	22	18
Які види та сорти яблуні є гарними запилювачами?	80	11	9	96	2	2	78	12	10	76	14	10
Коли доцільно проводити побілку дерев?	52	28	20	80	10	10	46	24	30	50	27	23

Високий відсоток правильних відповідей на знання термінів проведення окремих агроприйомів щодо захисту яблуні від найпоширеніших шкідників, а саме, яблуневого квіткоїду й яблуневої плодожерки, надали респонденти смт Рогань. Також, ті самі респонденти продемонстрували високий рівень аматорського садівництва, правильно відповідали на питання про види та сорти яблуні, які є гарними запилювачам й наявність яких підвищує врожайність яблук на 10–15 % [25].

3.3 Оцінка компетенцій респондентів щодо виноградарства

Рід *Vitis* (винорад) становить понад 60 видів рослин, з яких близько 20 використовуються для їх схрещування й виведення культурних сортів. Усі сорти поділяють на столові, винні та ізюмні. Виноград має славу цілющого, високопоживного продукту. Його ягоди містять значну кількість легкозасвоюваних цукрів, вітаміни, мінеральні солі (кальцію, заліза, фосфору) [26].

Плоди винограду, а також продукти його переробки мають цінні лікувальні, смакові та харчові якості. З потеплінням клімату і поступом селекції виноград повільно просувається на північ країни спочатку в домогосподарства, а потім і в промислових масштабах. За призначенням сорти поділяють на:

- столові – це найбільш високоякісні сорти. Вони мають привабливий вигляд і чудовий смак. Вживають ягоди переважно свіжими [26];
- технічні сорти – призначені для приготування соків [26];

• універсальні – це сорти, ягоди яких вживаються як у свіжому вигляді, так і в продуктах переробки [26].

Серед них є сорти, які непогано зберігаються: «Золотий мускат», «Екстра» тощо. Є сорти, з яких виготовляють смачні й ароматні компоти, джеми: «Армалага», «Люсіль», «Поклинктон», «Една». А є й такі, з яких можна приготувати навіть кишмиш і родзинки: «Коринка руська», «Русбол»

В Україні все частіше можна зустріти виноградні культури. Ми провели опитування населення 4 населених пунктів Харківської області, а саме: м. Дергачі, смт Рогань, с. Тимченки та с. Островецьківка. Результати представлено в таблиці 3.5.

Таблиця 3.5

Статистика відповідей щодо виноградарства, % [27]

Питання	Варіанти відповідей	місто Дергачі	сmt Рогань	село Тимченки	село Островецьківка
Чи присутні на вашій ділянці виноградні культури?	Так	76	96	87	75
	Ні	24	4	13	25
Яка кількість сортів винограду є на вашій ділянці?	жодного	24	4	13	25
	1-3 види	35	18	25	23
	5-10 видів	21	37	32	47
	Більше 10	5	45	43	30
Які сорти винограду ви маєте на своїй ділянці?	Столові	38	65	42	39
	Технічні	43	45	37	30
	Універсальні	76	37	56	50
Чи знаєте ви техніку обрізки винограду?	Знаю та використовую	38	76	34	33
	Знаю але не використовую	19	23	12	15
	Не знаю	43	12	25	30
Чи відомо вам в який період необхідно здійснювати перше підживлення винограду?	На початку весни	25	75	43	40
	Наприкінці весни	0	3	7	20
	Восени	0	0	0	5
	Не знаю	75	12	50	35

Продовження таблиці 3.5

Чи готуєте ви виноград до зимування?	Так	62	85	45	43
	Ні	38	15	55	57
Яким чином ви готуєте виноград до зимування?	Зачистка кущів від грон	42	65	43	39
	Зачистка листків	26	54	27	23
	Обрізка лози	52	56	50	46
	Укриття винограду	58	73	52	48
	Не готую до зимування	26	10	28	32

Виноградні культури у більшості випадків присутні в опитуваних містах, найбільше у відсотках зосереджувалися у смт Рогань – 96 %, у смт. Рогані і в с. Тимченки зосереджується також більша кількість сортів винограду – 45 % і 43 % відповідно. Універсальні та столові сорти винограду є у більш поширеними у опитуваних. Обробку та підживлення винограду використовують не всі респонденти, найменше в місті Дергачі найбільше в Рогані (табл. 3.5) [27].

Респонденти селища Рогань мають кращий рівень знань в сфері догляду за виноградними культурами, та мають більшу кількість столових сортів винограду. Опитуванні села Тимченки та Островерхівка вирощують більше універсальних сортів, а саме 56 % та 50 % відповідно. Компетенції в сфері знань, щодо вирощування та догляду за виноградними культурами доволі низькі. Анкетовані м. Дергачі, також надають перевагу універсальним сортам винограду, 76 %. Рівень компетенцій вищий ніж в селах, але нижчий ніж у респондентів селища Рогань. Таким чином населення вирощує виноградні культури, не володіючи необхідними знаннями та навичками. Тим самим знижуючи потенціал врожайності виноградних культур на своїй присадібі [27].

3.4 Оцінка рівня теоретичних знань власників приватних садиб

Догляд за овочевими, плодовими та декоративними рослинами актуалізує питання володіння не тільки практичними навичками, а й теоретичними знаннями. Щоб розуміти поради фахівців, ефективно користуватися ними у власній практиці, підвищувати свій рівень за допомогою профільної наукової літератури, необхідно володіння професійним понятійним апаратом таких наук як ґрунтознавство, агрохімія, землеробство, декоративна дендрологія, декоративне квітникарство, садівництво тощо. Тому нами включені до опитувальної системи декілька запитань, які висвітлюють рівень володіння теоретичними знаннями. Статистика відповідей щодо володіння теоретичними знаннями представлена у таблиці 3.6.

Таблиця 3.6

Статистика правильних відповідей щодо володіння теоретичними знаннями, %

Запитання: що таке _____?	сmt Рогань	м. Дергачі	с. Тимченки	с. Острове́рхівка
Гумус;	88	56	48	50
Рн ґрунту;	85	39	40	42
Елементи живлення;	75	56	52	54
Сівозміна.	90	73	80	78

На запитання стосовно визначення термінів «гумус», «рН ґрунту», «елементи живлення» не зміг дати правильну відповідь кожен другий респондент, який мешкає у с. Тимченки або у с. Острове́рхівка. Відсоток правильних відповідей респондентів м. Дергачі виявилися на тому ж самому рівні, що і відсоток правильних відповідей опитуваних сільських мешканців. Респонденти сmt Рогань показали найбільш високий рівень володіння основами агрономічних наук, зокрема правильно визначили поняття «гумус» 88 %, «рН ґрунту » – 85 %, «елементи живлення» – 75 %, «сівозміна» – 90 %.

3.5 Оцінка компетенцій власників приватних садиб в облаштуванні присадиб за допомогою прийомів ландшафтного дизайну

Ландшафтний дизайн – це наука створення комплексу з садово-паркових композицій на території земельних ділянок. Основним принципом ландшафтного дизайну є гармонійне поєднання усіх компонентів на місцевості: природних об'єктів, алей, доріжок, садів, водойм тощо. Людство розвивалося не одне сторіччя, перш ніж ландшафтний дизайн став окремою галуззю. З часів середньовіччя, як прикрасу навколишнього оточення, використовували сади. У ті часи на території Стародавнього Сходу садівництво користувалося великим попитом і, по суті, воно є першим кроком до становлення ландшафтного дизайну. Найяскравішим прикладом прояву ландшафтного дизайну тих часів є знамениті Висячі Сади, які завоювали титул одного з Семи Чудес світу. Таким чином, людство поступово набувало досвід у створенні краси, шляхом поєднання зелених композицій [28].

Використання принципів й прийомів ландшафтного дизайну надає компетентному власнику будь-яку ділянку перетворити на привабливо облаштовану територію[29].

Виникає питання: чи настав час ландшафтного дизайну для власників садиб невеликих міст та селищ?

В анкетуванні був введений блок щодо застосування ландшафтного дизайну в облаштуванні приватній території. У блоці наявні 12 питань щодо облаштування присадиб за допомогою прийомів ландшафтного дизайну.

Таблиця 3.7

Статистика відповідь щодо ландшафтного дизайну, %

Питання	Варіанти відповідей	Дергачі	Рогань	Тимченки	Островецьківка
Ставлення респондентів до ландшафтного дизайну на ділянці?	Чудове	14	96	87	75
	Добре	48	4	10	20
	Не цікавлюсь	38	0	3	5

Продовження таблиці 3.7

Елементи ландшафтного дизайну, що присутні на ділянці?	клумби	86	100	100	100
	газони	28	2	0	0
	Штучні водойми	19	5	3	47
	МАФ	19	50	45	30
Чи вивчають респонденти інформацію про ландшафтний дизайн?	Так	24	25	23	10
	Іноді	38	65	27	20
	Ні	38	10	50	70
Звідки анкетовані черпають інформацію про ландшафтний дизайн?	Інтернет	62	70	54	53
	TV програми	20	23	28	29
	Журнали та газети	20	7	18	18
Як респонденти оформлюють клумби?	З природних матеріалів.	48	70	76	67
	Куплене оздоблення	24	25	12	15
	За допомогою шин.	14	3	22	30
	Ніяк	28	7	15	17
Обраний стиль для оформлення ділянок? (мають чи прагнуть мати)	Сільський стиль	38	65	80	89
	Голандський стиль	28	12	5	3
	Стиль модерн	14	13	10	6
	Англійський стиль	10	10	5	2
Які присутні МАФ на ділянці?	Альтанка	28	65	43	39
	Стежки	34	34	27	23
	Садові фігури	14	56	50	46
	Фонтани	0	0	52	48
	Арки	10	2	28	32

Також ми вирішили долучити питання про готовність населення витратити свої кошти на оздоблення власної присадиби. Для коректної подачі респондентам, ми просили опитуваних обрати відсоток від сімейного бюджету, який конкретний респондент готовий витратити протягом року на дизайн та нові насадження на своїй ділянці. В переважній більшості опитуванні з всіх обраних населених пунктів, готові витратити не більше 5–10 %. Причому респонденти середнього віку готові оздоблювати свою територію та цікавляться літературою відповідного характеру [30].

Далі підіймається питання про те, де жителі сіл та селищ купують сажанці та квіти для свого саду – опитуванні мешканці переважно купують в спеціалізованих

магазинах, у знайомих та на ринку. Причому респонденти середнього віку купують в спеціальних магазинах, люди похилого віку – на ринку та у знайомих. І останнє питання: «Чи звертаєтесь Ви за допомогою до ландшафтних дизайнерів при оформленні ділянки?». Відповіді респондентів показують, що ніхто з опитуваних не звертався за допомогою до фахівців через вартість послуг [30].

Таким чином, результати опитування з компетенції щодо ландшафтного дизайну показали, що жителі сіл та селищ мають низький та середній рівень освіченості в сфері ландшафтного дизайну. Населення більш похилого віку майже зовсім не приділяють увагу облаштуванню своїх ділянок, а більш молодші – навпаки прагнуть покращити умови своєї садиби, вивчають літературу про ландшафтний дизайн та готові відвідувати навчальні семінари та виставки на дану тематику [30].

Стосовно запитання: «чи користуються респонденти послугами ландшафтних дизайнерів» – 100 % опитуваних з всіх обраних населених пунктів відповіли – «НІ». Це пояснюється DIY (Do it yourself), тобто роби все сам, так і наші респонденти самостійно декорують свою приватну садибу, і зовсім не бажають звертатися до фахівців.

Також було визначено, що мешканці приватних садиб мріють оформити ділянки з використанням різних прийомів ландшафтного дизайну. Вибір прийому планування присадибної території залежить від функціонального призначення всіх територій та їх частин. Зокрема, респонденти готові витратити свої кошти на оформлення садиб, але їм не вистачає знать та умінь в цій галузі. Тому доцільно організувати тренінги або семінари з спеціалістами в галузі ландшафтознавства та дизайну в селищах та селах для підвищення рівня обізнаності населення для покращення рівня приватних садиб [30].

3.6 Оцінка компетенцій респондентів за віком

В ході проведення опитування, стала наявна різниця в відповідях респондентів віком від 16 до 30 років, 30–50 років та 50+ (далі I вікова група, II та III відповідно). Розбіжність відповідей представлена в таблиці 3.8.

Таблиця 3.8

Статистика відповідей респондентів різних вікових груп, %

Блок	Питання	Рогань			Дергачі			Тимченки			Острівхівк а		
		I	II	III	I	II	III	I	II	III	I	II	III
Загальний блок	Задоволення потреб врожаєм саду.	55	77	73	24	36	27	43	78	70	54	70	67
	Задоволення потреб з городу.	60	88	86	24	42	36	56	80	65	57	90	78
	Використання сівозаміни.	50	86	85	38	76	65	34	63	52	36	67	50
	Створення компостного блоку.	62	98	97	56	95	88	57	90	89	60	90	90
	Використання крапельного поливу.	24	54	36	2	4	4	7	12	5	6	10	3
	Використання органічних добрив.	55	80	79	58	76	65	43	80	76	46	82	70
	Використання мінеральних добрив.	43	70	50	35	62	48	26	35	15	23	30	20
Захист рослин	Використання зооцидів	5	15	10	0	2	2	2	3	5	2	4	6
	Використання гербіциди	45	65	60	38	62	48	26	45	35	30	47	45
	Використання інсектициди	70	80	90	76	96	88	72	89	87	56	87	85
	Використання фунгіцидів	30	46	45	10	28	24	23	51	43	32	53	45

Аналізуючи відповіді респондентів трьох вікових груп в 4 населених пунктах, на питання з 2 блоків, а саме «загальний» та «захист рослин».

На запитання, стосовно задоволення потреб врожаєм з саду найвищий відсоток мали опитуванні II вікової групи з смт Рогань та с. Тимченки (77% та 78 % відповідно). Найбільший відсоток задоволення потреб врожаєм городу опитуванні II групи з смт Рогань та с. Островецьківка (88% та 90 % відповідно). Агроприйом сівозаміни більш активно використовують респонденти II групи з смт Рогань. Анкетовані всіх населених пунктів II вікової групи більш схильні до використання органічних добрив, ніж до мінеральних. Активно використовують крапельний полив кожний другий II вікової групи в смт Рогані, в інших населених пунктах полив має доволі низький відсоток у всіх вікових групах. Хімічні препарати, розроблені для боротьби зі шкідниками і для захисту рослин, більш активно використовуються в II групі респондентів для всіх населених пунктів. Інсектициди використовують більший відсоток опитуваних, а саме II група 96 % у м. Дергачі.

Респонденти II групи мали більші показники відповідей на запитання, компетентії III групи показують нижчі відсотки, але більше ніж I група.

Отже, респонденти II вікової групи більш обізнані, вони використовують як знання від старшого покоління та користуються новими агроприйомами та тенденціями в галузі садівництва та городництва. I вікова група звертає свою увагу на красу ділянки, а не на врожайність та захист. III вікова група використовує на своїй присадибній ділянці перевірені часом та досвідом агроприйому та цураються нових віянь в сфері захисту рослин.

Таким чином населення вирощує продукцію, вдосконалює не володіючи необхідними знаннями та навичками. Тим самим знижуючи потенціал врожайності на своїй земельній ділянці.

3.7 Оцінка компетенцій власників приватних садиб щодо правового регулювання сусідських відносин

Одним з дієвих правових інструментів, покликаних забезпечити цивілізоване використання земельних ділянок, є інститут добросусідства.

Законодавчою основою здійснення добросусідства є норми глави 17 Земельного кодексу України. Відповідно до положень статті зміст добросусідства визначено у статті 103 Земельного кодексу України:

1. власники та землекористувачі земельних ділянок повинні обирати такі способи використання земельних ділянок відповідно до їх цільового призначення, при яких власникам, землекористувачам сусідніх земельних ділянок завдається найменше незручностей (затінення, задимлення, неприємні запахи, шумове забруднення тощо) [31];

2. власники та землекористувачі земельних ділянок зобов'язані не використовувати земельні ділянки способами, які не дозволяють власникам, землекористувачам сусідніх земельних ділянок використовувати їх за цільовим призначенням (неприпустимий вплив) [31];

3. власники та землекористувачі земельних ділянок зобов'язані співпрацювати при вчиненні дій, спрямованих на забезпечення прав на землю кожного з них та використання цих ділянок із запровадженням і додержанням прогресивних технологій вирощування сільськогосподарських культур та охорони земель (обмін земельних ділянок, раціональна організація територій, дотримання сівозмін, встановлення, зберігання межових знаків тощо) територію [31].

Для регулювання сусідських відносин важливе значення мають загальні положення ст. 13 ЦКУ, відповідно до якої при здійсненні своїх прав особа зобов'язана утримуватися від дій, які могли б порушити права інших осіб, завдати шкоди довкіллю або культурній спадщині, не допускаються дії особи, що вчиняються з наміром завдати шкоди іншій особі, а також зловживання правом в інших формах. При здійсненні своїх прав особа повинна також додержуватися моральних засад суспільства [31].

Інститут добросусідства вводить до правового поля такі поняття, як добросусідство, правила добросусідства, незручності, попередження шкідливого впливу на земельну ділянку. З аналізу положень статті 104 Земельного кодексу України випливає, що метою застосування правил добросусідства є забезпечення попередження шкідливого впливу на сусідню земельну ділянку. Такий вплив

пов'язується не лише із самою землею (можливістю використання землі за цільовим призначенням, якістю ґрунту), але й зі здоров'ям людей, тварин, станом атмосферного повітря тощо. Як приклад, постійний шум від сусідів може призвести до порушення сну, спровокувати підвищення тиску, серцебиття, гіпертонічну хворобу, викликати агресію. Регулярний забій худоби на сусідній земельній ділянці зумовлює характерний запах, появу великої кількості комах; постає питання утилізації відходів, може погіршитись епізоотична ситуація та екологічний стан навколишнього середовища, внаслідок чого збільшується ймовірність поширення різноманітних хвороб людей і тварин. Перелік наслідків шкідливого впливу у статті 104 Земельного кодексу України відкритий. Звідси констатуємо зв'язок інституту добросусідства з нормами медичного права, аграрного права, екологічного права [32].

Тобто, інститут добросусідства покликаний створити у правовому полі ефективний правовий інструмент збалансування інтересів приватних власників земельних ділянок. Тому запитання стосовно основних положень інституту добросусідства було включено до комплексного опитування. Це питання виявилось складним для 34 % опитуваних мешканців с. Островецьківка, 35 % – с. Тимченки, 40 % – м. Дергачі. Найбільша кількість респондентів, а саме 65 %, які з повагою відносяться до дотримання основних положень інституту добросусідства, була виявлена у смт Рогань Харківського району Харківської області. Тому доцільно в невеликих населених пунктах відділами землевпорядкування, комунальної власності та екології міських (селищних, сільських) рад проводити семінари з правового ознайомлення з інститутами земельного права, зокрема з інститутом добросусідства тощо [33].

3.8 Рівень самооцінки власного компетенційного статусу власниками приватних садіб

Комплексна система опитування передбачає відповіді респондентів, в яких вони надаватиме власну оцінку своїм компетенціям з екології, агрономії,

правового регулювання землекористування. Респондентам пропонувалося обрати бал від 0 до 10, який характеризує, на їх власний погляд, рівень обізнаності в певній сфері. В таблиці 3.9 надані середні бали, які отримали респонденти кожного населеного пункту, проводячи самооцінку своїм компетенціям з екології, агрономії, правового регулювання землекористування.

Результати вказують, що респонденти досить свідомо проводили самооцінку, вони мають прагнення до вдосконалення власних компетенцій, які необхідні для ефективного збалансованого природокористування власною земельною ділянкою. Так, на запитання: «Чи потрібні в міській (селищній, сільській) раді у відділі землевпорядкування, комунальної власності та екології фахівці з захисту рослин?» було отримано 78 % позитивних відповідей від мешканців с. Острове́рхівка, 80 % – від мешканців с. Тимченки, 73 % – від мешканців м. Дергачі, – 85 % від респондентів смт Рогань [34].

Таблиця 3.9

Самооцінка респондентів щодо рівня компетенцій, бали [34]

Запитання: Оцініть Ваш рівень компетенцій в .	смт Рогань	м. Дергачі	с. Тимченки	с. Острове́рхівка
екології;	7	5	5	5
агрономії;	7	4	5	4
правовому регулюванні землекористування.	6	6	5	5

Безкоштовні семінари з агрономії, ландшафтного дизайну, екології у зимовий період відвідували б 92 % мешканців с. Острове́рхівка, 90 % мешканців с. Тимченки, 93 % мешканців м. Дергачі, 95 % респондентів смт Рогань.

Отже, на підставі результатів дослідження можливо зробити такі попередні висновки: компетенційний статус власників приватних садиб в галузі природокористування не достатній, питання оволодіння компетенціями актуальні для респондентів. Тому доцільно в невеликих населених пунктах відділами землевпорядкування, комунальної власності та екології міських (селищних, сільських)

рад проводити семінари, тренінги за участю екологів, агрономів, спеціалістів з захисту рослин, ландшафтного дизайну тощо.

ВИСНОВКИ

1. В наш час власники приватних садиб намагаються облагородити садом, городом, зоною відпочинку. Існують якісні ресурси, які містять корисні поради, знайомлять зі спеціальною літературою, зокрема, інтернет-видання, журнали, газети, блоги, соціальні мережи, навіть деякі інтернет-магазини тощо.

2. Мешканці сел ставляться до врожаю з власних ділянок не тільки як до джерела задоволення власних потреб, а також як до джерела додаткового прибутку. Зокрема 86 % респондентів з с. Тимченки та 76 % з с. Острроверхівка відповіли, що реалізують продукцію з власного саду та городу, в той же час у середньому тільки половина цієї групи респондентів (мешканці сел) вважають, що врожай з власного саду та городу задовольняє їхні потреби. Кожен другий мешканець приміських населених пунктів (сmt Рогань, м. Дергачі) також реалізує рослинну продукцію з власної ділянки. Але рівень задоволення респондентів приміських населених пунктів також невисокий. Зокрема тільки 35 % респондентів з м. Дергачі задоволені врожаєм з саду та городу.

3. Застосування мінеральних добрив мешканці приміських населених пунктів (сmt. Рогань, м. Дергачі) використовують більш активно ніж селяни. Максимальну кількість позитивних відповідей надали респонденти – мешканці сmt. Рогань (84 %).

4. На запитання щодо використання сівоzmіни на ділянці також найбільшу кількість позитивних відповідей (98 %) отримали від групи респондентів сmt. Рогань. Що стосується використання такого сучасного ресурсозберігаючого агроприйому, як краплинне зрошення, найменший відсоток позитивних відповідей отриманий від респондентів з м. Дергачі – 3%, найбільший – від респондентів сmt. Рогань (12 %).

5. Респонденти (66,7 %) вважають, що використовують системний підхід задля боротьби зі шкідниками і хворобами. В той же час результати опитування показали, що мешканці сmt Рогань мають такі проблеми: 100 % опитуваних мають бур'яни, 45 % стверджують про наявність хвороб, 82 % – наявність

шкідників. У місті Дергачі відповіді розподілилися таким чином: 81 % респондентів мають бур'яни, 38,1 % відзначають наявність хвороб, – 71,4 %, шкідників; не мають жодних проблем – 4,8 %. Мешканці с. Тимченки та Острове́рхівка мають проблеми з бур'янами – 100 %, хвороби – 28 % і 23 % відповідно, шкідники – 86 % і 98 % відповідно.

6. Респонденти селища Рогань мають кращій рівень знань в сфері догляду за виноградними культурами, та мають більшу кількість столових сортів винограду. Опитуванні сел Тимченки та Острове́рхівка вирощують більше універсальних сортів, а саме 56 % та 50 % відповідно. Компетенції в сфері знань щодо вирощування та догляду за виноградними культурами доволі низькі. Анкетовані м. Дергачі, також надають перевагу універсальним сортам винограду, 76 %. Рівень компетенцій вищий ніж в селах, але нижчий ніж у респондентів селища Рогань. Таким чином населення вирощує виноградні культури, не володіючи необхідними знаннями та навичками. Тим самим знижуючи потенціал врожайності виноградних культур на своїй присадибі.

7. Результати опитування власників присадиб з компетенції по ландшафтному дизайну показали, що респонденти більш похилого віку майже зовсім не приділяють увагу облаштуванню своїх ділянок, а респонденти більш молодшого віку прагнуть привабливо облаштувати власну територію, вивчають спеціальну літературу, готові відвідувати навчальні семінари та виставки.

8. Респонденти II вікової групи, віком від 35 років і більше, мають більший відсотковий показник відповідей на запитання, компетенції опитуваних I вікової групи, віком до 35 років, мають менший показник відповідей. Таким чином населення вирощує продукцію, в достатній мірі не володіючи необхідними знаннями та навичками. Тим самим знижуючи потенціал врожайності на своїй приватній садибі.

9. Правила добросусідства виявилось складним для 64 % опитуваних мешканців с. Острове́рхівка, 65 % – с. Тимченки, 60 % – м. Дергачі. Найбільшу кількість правильних відповідей – 65 % надали мешканці смт Рогань.

10. Більшість респондентів не в значній мірі володіють необхідними знаннями та навичками для раціонального використання своїх приватних садіб, проте вони прагнуть до вдосконалення власних компетенцій, які необхідні для ефективного збалансованого природокористування власною земельною ділянкою.

11. Доцільно в невеликих населених пунктах організувати семінари та тренінги з участю професіоналів, також необхідно створити освітні канали та пабліки, які допоможуть населенню підвищити рівень своїх знань та умінь, зможуть збільшити врожайність на своїй приватній ділянці та реалізовувати вирощену продукцію.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Рослини в житті українців. Історичний аспект. *Ваш сад*. URL: <http://www.vashsad.ua/plants/dendrolog/articles/show/5677/> (дата звернення: 05.02.2021)
2. Суховірський О. Використання засобів мережі інтернет в процесі пошуку інформації для студентських наукових досліджень з педагогіки. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2011. № 3. С. 131–135.
3. Дім, сад, город. URL: <http://www.dimsadgorod.com> (дата звернення: 05.02.2021)
4. Дачні поради. *Преса*. URL: <http://presa.ua/dachnye-sovety.html> (дата звернення: 05.02.2021)
5. Діло хазяйське. *Преса*. URL: <http://presa.ua/dilo-hazjajs-ke.html> (дата звернення: 05.02.2021)
6. Про видання. *Агроном. Журнал*: веб-сайт. URL: <https://www.agronom.com.ua/pro-vydannya/> (дата звернення: 05.02.2021)
7. Преса. URL: <http://presa.ua/about-us/> (дата звернення: 05.02.2021)
8. Газети & журнали. *Smartpress*. URL: https://smartpress.com.ua/directory_product (дата звернення: 05.02.2021)
9. Хвороби та шкідники. *Рослинник*. URL: <https://rastenievod.com/category/poleznaya-informaciya/bolezni-i-vrediteli> (дата звернення: 05.02.2021)
10. Все о посадке и уходе за декоративными и садовыми растениями. *Блог о декоративных растениях*. URL: <https://blog.florium.ua> (дата звернення: 05.02.2021)
11. Green Tips. *Youtube*. URL: https://www.youtube.com/channel/UCJzIK_1f0Vabzvd5Q8ArReg/featured (дата звернення: 05.02.2021)
12. Дача без проблем. *Youtube*. URL: <https://www.youtube.com/c/ДАЧАБЕЗПРОБЛЕМ/featured> (дата звернення: 05.02.2021)
13. Урожайный огород. *Instagram*. URL: https://instagram.com/urozhainyi_ogorod?igshid=jc87yz08woki (дата звернення: 05.02.2021).

14. Зацветет. *Tiktok*. URL: <https://vm.tiktok.com/ZMJEXgseJ/> (дата звернення: 05.02.2021)
15. Дім, сад, город і улюблена дача. *Facebook*. URL: <https://www.facebook.com/groups/641223156066308> (дата звернення: 05.02.2021)
16. Улюблена дача, сад і огород. *Facebook*. URL: <https://www.facebook.com/DachaGardenFlowers> (дата звернення: 05.02.2021)
17. Декоративні рослини. *Proxima*. URL: <https://proxima.net.ua/ua/index.php> (дата звернення: 06.02.2021)
18. Сімейний Сад. URL: <https://semsad.com.ua/ua/> (дата звернення: 06.02.2021)
19. Зелені янголи. *Розсадник рослин*. URL: <https://landshaft.info/ru/> (дата звернення: 06.02.2021)
20. Популярні категорії луковиц. *Florium*. URL: <https://florium.ua> (дата звернення: 06.02.2021)
21. Interflora. URL: <https://interflora.com.ua> (дата звернення: 06.02.2021)
22. Proxima декоративні рослини. *Viber*. URL: <https://invite.viber.com/?g2=AQBOrHWOEGyN60pfCejj6VxwrgGqedoTHJTFpidRdUMjUcHCw5vroHiiaXNL%2BNW0> (дата звернення: 06.02.2021)
23. Роганська громада URL: <http://roganska.gromada.org.ua/structure/> (дата звернення: 07.02.2021)
24. Дергачівська міська рада URL: <http://dergachi-mr.gov.ua> (дата звернення: 07.02.2021)
25. Кобець Т. О., Хижняк А. Ю. Оцінка компетентностей власників присадибних ділянок щодо захисту овочевих, фруктових й декоративних культур. *Екологія, неоекологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування*: матеріали VIII міжнар. наук. конф. молодих вчених, м. Харків, 26–27 лист. 2020 р. Харків, 2020. С. 225–226.
26. Виноградарство : підручник / М. О. Дудник та ін. Київ, 1999. 288 с.
27. Кобець Т. О., Хижняк А. Ю., Гололобова О. О. Оцінка компетенцій природокористування виноградів-аматорів Харківської області. *Сучасні проблеми*

екології: тези XVII всеукраїнської наукової on-line конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених з міжнародною участю, м. Житомир 15 квіт. 2021 р. Житомир, 2021. С. 124–126.

28. Нефедов В . А. Ландшафтный дизайн и устойчивость среды : книга. Санкт-Петербург, 2002. 143 с.

29. Крижановська Н. Я. Основи ландшафтного дизайну : підручник. Київ, 2017. 218 с.

30. Гололобова О. О., Кобець Т. О., Хижняк А. Ю. Оцінка компетентностей власників приватних садіб в облаштуванні присадибних ділянок. *Охорона довкілля*: зб. Наук. Статей XVI Всеукраїнських наукових Таліївських читань, м. Харків, 29-30 жовтня 2020 р. Харків, 2020. С. 32–34.

31. Земельний Кодекс України: Закон України від 2002р. № 1259-IX Дата оновлення: 19.02.2021 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text> (дата звернення 23.04.2021)

32. Барабаш А. Г. Добросусідство як правовий інститут. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 6. С. 114–119.

33. Гололобова О. О., Кобець Т. О., Хижняк А. Ю. Оцінка компетентностей власників приватних садіб щодо правового регулювання сусідських відносин. *Актуальні проблеми формальної і неформальної освіти з моніторингу довкілля та заповідної справи*: зб. тез доповідей Міжнародної Інтернет-конференції, м Харків 26 лют. 2021 р. Харків, 2021. С. 54–56.

34. Kobets T., Khyzniak A. Self-assessment of nature management competences by owners of private households. *Ecology is a priority: annual student`s scientific conference* (Kharkiv, March 16, 2021). Kharkiv, 2021. P. 15–17.

ДОДАТКИ

**АВТОРСЬКА АНКЕТА «ОЦІНКА КОМПЕТЕНЦІЙ
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ВЛАСНИКІВ ПРИВАТНИХ САДИБ»**

Вік респондента _____ Населений пункт _____

Блок 1

1. Чи маєте Ви сад?

- A. Так;
- B. Ні;
- C. Є невелика кількість дерев.

2. Чи маєте Ви город?

- A. Так;
- B. Ні;
- C. є невелика ділянка.

3. Яку площу займає сад та город? _____

4. Чи маєте Ви теплицю на приватній ділянці?

- A. Так;
- B. Ні.

5. Яку площу займає теплиця?

- A. до 5 м;
- B. 5–10 м;
- C. 10–15 м;
- D. 15–20 м;
- E. 20–50 м;
- F. Більше 50 м;
- G. Не маю теплиці.

6. Яка плодове дерева ростуть на Вашій ділянці?

- A. яблуні;

- В. груши;
- С. сливи;
- Д. абрикоси;
- Е. наявний тільки один вид дерев;
- Ф. всього по трішки;
- Г. свій варіант _____.

7. ***Чи достатню кількість плодів Ви отримуєте від свого саду?***

- А. задовольняє на 100 %;
- В. задовольняє на 75%;
- С. не задовольняє;
- Д. задовольняє на 50 %.

8. ***Чи знаєте Ви сорти дерев , що ростуть у вашому саду?***

- А. так знаю;
- В. знаю, але не всі;
- С. зовсім не знаю.

9. ***Назвіть сорти дерев, що ростуть у вашому саду.***

10. ***Чи знаєте Ви сучасні сорти дерев? (якщо так, то назвіть)***

- А. Так _____.
- В. Не знаю.

11. ***Чи задовольняє Ваші потреби врожай саду?***

- А. повністю задовольняє на 100 %;
- В. частково задовольняє 60–70 %;
- С. задовольняє, але не кожен рік;
- Д. задовольняє тільки для консервування;
- Е. задовольняє тільки для літнього споживання;
- Ф. не задовольняє.

12. ***Яка кількість дерев росте на Вашій ділянці?***

- А. 0–5;
- В. 5–10;

- C. 10–20;
- D. Більше 20;

13. Назвіть овочеві культури, які Ви вирощуєте:

14. Чи задовольняє врожай з городу Ваші потреби

- A. На 100%;
- B. На 75%;
- C. На 30–50 %;
- D. Не задовольняє;
- E. На 10 %.

15. Чи є на Вашій земельній ділянці сад пряних трав?

- A. Так;
- B. Ні;
- C. Не думав(ла) про це.

16. Чи знаєте Ви сучасні сорти овочів та плодових дерев? (якщо так, то перерахуйте).

- A. Так _____
- B. Ні.

17. Де Ви придбаєте розсаду , насіння та сажанці?

- A. В спеціалізованому магазині;
- B. У знайомих;
- C. В інтернет-магазині;
- D. На ринку;
- E. Вирощую власноруч.

18. Які ягідні культури ростуть на Вашій ділянці?

19. Чи задовольняють Ваші потреби врожай ягідних культур?

- A. На 100%;
- B. На 50–75%;
- C. На 30%;

- D. На 10 %;
- E. Не задовольняє.

20. Чи вистачає Вам врожаю ягідних культур?

- A. Повністю задовольняє потреби;
- B. Частково задовольняє потреби;
- C. Зовсім не задовольняє потреби.

21. Яка кількість ягідних кущів росте на Вашій ділянці?

- A. 0–5 шт;
- B. 5–10 шт;
- C. 10–20 шт;
- D. Більше 20.

22. Чи вирощуєте Ви виноград?

- A. Так;
- B. Ні.

23. Яка кількість сортів винограду присутня на Вашій ділянці?

- A. 1;
- B. 2–3;
- C. Більше 5;
- D. Більше 10;
- E. Свій варіант _____

24. Які сорти винограду Ви маєте на своїй ділянці?

- A. Винні сорти;
- B. Столові сорти;

25. Чи володієте Ви технікою обрізки винограду?

- A. Так;
- B. Ні;

26. Чи підживлюєте Ви виноград?

- A. Так, а початку весни;
- B. Так, наприкінці весни;
- C. Так, восени;

D. Ні.

27. Чи готуєте Ви виноград до зимування? (обрізка, обробка від шкідників, укриття).

A. Звісно;

B. Ні;

C. Не знаю як це робити.

1. Які агроприйоми Ви використовуєте при догляді за виноградом?

A. Пасинкування;

B. Чеканка;

C. Захист від хвороб та шкідників;

D. Підживлення

E. Укриття на зиму.

29. Чи реалізуєте Ви вирощену продукцію з саду?

A. Так;

B. Ні.

30. Ви реалізуєте для продажу:?

A. Літні сорти яблук;

B. Зимні сорти яблук;

C. Літні сорти груш;

D. Зимні сорти груш;

E. Сливи;

F. Абрикоси;

G. Смородину;

H. Малину;

I. Полуницю;

J. Інше;

K. Не продаю.

31. Чи реалізуєте Ви вирощену продукцію з городу?

A. Так;

B. Ні.

32. Ви реалізуєте?

- A. Огірки;
- B. Помідори;
- C. Картоплю;
- D. Перець;
- E. Редис;
- F. Капусту;
- G. Кабачки;
- H. Зелень;
- I. Інше;
- J. Не реалізую.

БЛОК 2

1. Що таке «гумус»?

- A. Це перегній;
- B. Не знаю;
- C. Основна органічна речовина ґрунту;

2. Якій вміст гумусу притаманний для чорноземних ґрунтів?

- A. 2–3 %;
- B. 3–5 %;
- C. 6–8 %;
- D. 8–10 %;

3. Що таке рН ґрунту?

- A. Кислотність ґрунту;
- B. Лужність ґрунту;
- C. Наявність іонів водню в водній витяжці ґрунту.

4. Нейтральна реакція ґрунтового розчину відповідає?

- A. рН = 5;
- B. рН = 7;

C. $\text{pH} = 9$;

D. $\text{pH} = 11$.

5. До макроелементів, необхідних для росту й розвитку рослин відносяться:

A. Азот;

B. Фосфор;

C. Калій;

D. Магній;

E. Цинк;

F. Мідь.

6. До мікроелементів, необхідних для росту й розвитку рослин відносяться?

A. Сірка;

B. Кобальт;

C. Магній;

D. Фосфор;

Мідь.

7. Яка оптимальна щільність ґрунтів?

A. $1,0\text{--}1,3 \text{ см}^3$;

B. $1,3\text{--}1,5 \text{ см}^3$;

C. $> 5 \text{ см}^3$;

8. В якій формі азот доступний для рослин?

A. N_2 ;

B. NO_3^- ;

C. NH_4^+ ;

D. N_2O .

9. В якій формі фосфор доступний рослинам?

A. P_2O_5 ;

B. H_2PO_4^- ;

C. HPO_4^{2-} ;

D. PO_4^{3-} .

10. В якій формі калій доступний рослинам?

- A. K^+ ;
- B. KAl_2 ;
- C. $H_4Al_2Si_2O_9$;
- D. $(Na,Ca)_{0,33} (Al Mg)_2 [Si_4O_{10}]$.

11. Які органічні добрива Ви використовуєте?

- A. Гній;
- B. Компост;
- C. Торф;
- D. Солома;
- E. Мул;
- F. Промислові та господарські відходи;
- G. Інше;
- H. Не використовую органічні добрива.

12. Чи маєте Ви компостний блок на Вашій приватній садибі?

- A. Так;
- B. Ні;

13. Як часто Ви вносите органічні добрива?

- A. Один раз в рік;
- B. Раз в 3 року;
- C. Раз в 5 років;
- D. Не використовую взагалі.

14. Який вид поливу Ви використовуєте для рослин?

- A. Крапельний;
- B. Дощовий;
- C. Підґрунтовий;
- D. Не використовую полив.

15. Чи знаєте Ви що таке сівозміна? Чи проводите Ви сівозміну?

- A. Знаю , використовую;
- B. Не знаю;
- C. Не замислювався(лася) над цим.

3 БЛОК

Ландшафтний дизайн

1. Яке Ваше ставлення до ландшафтного дизайну ділянки?

- A. Чудове, цікавлюсь ландшафтным дизайном;
- B. Добре, створено на ділянці декілька елементів ландшафтного дизайну;
- C. Не цікавлюсь;
- D. Свій варіант _____

2. Які елементи ландшафтного дизайну присутні на Вашій ділянці?

- A. Клумби;
- B. Жива огорожа;
- C. Альпійська гірка;
- D. Газон;
- E. Штучна водойма;
- F. Сад пряних трав
- G. Штучні доріжки;
- H. Малі архітектурні форми;
- I. Свій варіант: _____

3. Чи вивчаєте Ви інформацію про ландшафтний дизайн?

- A. Так;
- B. Ні;
- C. Іноді;

4. Звідки Ви берете інформацію про ландшафтний дизайн?

- A. Газети;
- B. Журнали;
- C. Інтернет-ресурси;
- D. Виставки;
- E. ТБ;
- F. Тренінги;
- G. Від спілкування.

5. Чи вивчаєте Вам спеціальну література по ландшафтному дизайну, квітникарству, садівництву?

- A. Так, мені цікаво;
- B. Ні;
- C. Іноді.

6. Яку суму в рік Ви готові витратити на ландшафтний дизайн (в відсотках сімейного бюджету)?

- A. 5 %;
- B. 10 %;
- C. 15%;
- D. 20%;
- E. 50 %;
- F. Зовсім не витрачаю.

7. Чи надаєте Ви перевагу якомусь стилю ландшафтного дизайну?

A. Англійський стиль: інтер'єр будинку включений в загальну композицію, фасад озеленений за допомогою витких рослин, звивисті садові доріжки, доглянутий газон, пейзажний ставок, багатолітні дерева, міксбордери, хвойні рослини.

B. Французький стиль: гарна альтанка, прикрашена придомова територія малими архітектурними формами, сувора симетрія, композиції в єдиній площині на великій території, використання прийому «партер» – прямокутний газон з невеликим фонтаном, клумбою чи скульптурою в центрі, вічно зелені рослини.

C. Стиль Модерн: суворість планування, простота та відсутність будь-яких прикрас, характерні металеві огорожі, по огорожі плетуться рослини, на ділянці наявні хости, декоративні трави, півники, для доріжок використовуються плитки контрастних тонів.

D. Голландський сад :невеликий сад, центром якого є газон, навколо якого клумби із квітів та кущів, жива огорожа доглянута та напівпрозора, мало дерев, але з красиво сформованою кроною, присутні атрибути сільського життя: колодязь, маленький млин, садова тачка з квітами, декоративні фігури.

Е. Пасторальний сад: максимальне приближення до натуральної природи, рослини в горщиках, сад невеликий, всі деталі маленького розміру, прямі довгі алеї, можливі лабіринти з кущів, малі архітектурні форми в китайському чи японському стилі.

ґ. Американський стиль: плетені меблі, багато білого кольору, доріжки з плитки чи дерев'яних дощочок, дерев'яна альтанка, квітучі ліани, великі дерева, гамаки, ставки с місточками.

Г. Сільський сад: велика кількість квітів різного кольору, прості рослини, альтанка, огорожі з виткими рослини.

8. На Вашій ділянці є елементи дизайну?

- А. Альтанка (бесідка);
- В. Металева огорожа;
- С. Садові фігури;
- Д. Клумби на основі садового інвентарю;
- Е. Арки;
- ґ. Стежки (кам'яні , плиткові , дерев'яні) ;
- Г. Фонтан;
- Н. Інше.

9. Де Ви переважно придбаєте декоративні рослини?

- А. В інтернеті;
- В. На базарі;
- С. В спеціалізованому магазині;
- Д. На виставках;
- Е. У знайомих;
- ґ. Не купую.

10. Як Ви оформлюєте свої клумби?

- А. За допомогою природніх матеріалів;
- В. Із садового інвентаря (тачка, відро....);
- С. З покришки;
- Д. За допомогою куплених оздоблень;

Е. Не оформляю взагалі.

11. Чи відвідуєте Ви виставки з ландшафтного дизайну?

- А. Мене це не цікавить;
- В. Іноді, якщо є можливість;
- С. Завжди слідкую і намагаюсь відвідати;
- Д. Цікавить , але не має можливості.

12. Чи звертаєтесь Ви за допомогою до ландшафтних дизайнерів в оформленні ділянки?

- А. Ні, це дорого;
- В. Сам(а) займаюсь оформленням;
- С. Звертаюсь;
- Д. Іноді звертаюсь, за крайньої потреби.

13. Як Ви доглядаєте за газоном?

- А. Ніяк , не маю газон;
- В. Звертаюсь до фахівців;
- С. Власноруч.

БЛОК 4

Захист рослин

1. Врожаю на Вашій ділянці зашкоджують:

- А. Бур'яни;
- В. Хвороби рослин;
- С. Шкідливі комахи;
- Д. Маленькі тварини;
- Е. Інше;
- Ф. Не маю труднощів.

2. Чи використовуєте Ви системний підхід при догляді за рослинами?

- А. Так;
- В. Ні.

3. Чи використовуєте Ви пестициди?

A. Так;

B. Ні.

4. Чи застосовуєте Ви гербіциди для знищення бур'яну?

A. Так;

B. Ні.

5. Які хвороби наявні на рослинах на Вашій ділянці?

A. Антракноз;

B. Борошниста роса;

C. Іржа;

D. Моніліоз;

E. Коренева гниль;

F. Септоріоз;

G. Фітофтора;

H. Інше;

I. Не маю проблем;

6. Чи використовуєте Ви фунгіциди, для знищення захворювань?

A. Так;

B. Ні.

7. Які шкідливі комахи зашкоджують Вашому урожаю?

A. Білокрилка;

B. Вовчок/Капустянка;

C. Колорадський жук;

D. Коник;

E. Ковалика;

F. Метелик;

G. Черепашка маврська;

H. Горохова совка;

I. Інше;

J. Не маю проблем.

8. Чи використовуєте Ви інсектициди, для знищення шкідливих комах?

А. Так;

В. Ні.

9. Які тварини зашкоджують Вашій земельній ділянці?

А. Щури;

В. Кроти;

С. Сліпак;

Д. Горобці;

Е. Ворони;

Ф. Інше;

Г. Не маю проблем;

10. Чи застосовуєте Ви зооциди для захисту рослин від маленьких тварин?

А. Так;

В. Ні.

11. Як застосовуєте засоби захисту рослин від шкідників і хвороб?

А. На всіх рослинах;

В. На деяких;

С. Не використовую зовсім.

12. Чи використовуєте Ви затінюючі сітки для захисту рослин від надлишку світла?

А. Так;

В. Ні.

13. Як саме Ви захищаєте рослини від заморозків?

А. Задимлення;

В. Полив рослин;

С. Споруджую укриття;

Д. Стримую початок цвітіння;

Е. Інше;

Ф. Не захищаю.

14. Які плодові дерева страждають від плодової гнилі?

А. Абрикоси;

- В. Сливи;
- С. Персики;
- Д. Груші;
- Е. Яблуні.

15. Які плодові дерева вражає парша?

- А. Яблуні;
- В. Груші;
- С. Сливи;
- Д. Абрикоси.

16. Кокомікоз вражає?

- А. Кісткові;
- В. Насінні.

17. Які види плодових вражає іржа?

- А. Груші;
- В. Яблуні;
- С. Сливи;
- Д. Вишні.

18. Оїдіум – це хвороба ...?

- А. Яблуні;
- В. Винограду;
- С. Вишні;
- Д. Груші;
- Е. Сливи.

19. Борошниста роса – це хвороба..?

- А. Яблуні;
- В. Груші;
- С. Аґрусу;
- Д. Вишні.

20. Для захисту від яблуневого квіткоїду треба обробляти яблуню:

- А. У фазі рожевого бутону;

В. У фазі цвітіння;

С. Через 7–10 днів після закінчення цвітіння.

21. Для захисту від яблуневої плодожерки треба обробляти яблуню:

А. У фазі рожевого бутону;

В. У фазі цвітіння;

С. Через 7–10 днів після закінчення цвітіння.

22. Які сорти яблуні є гарними запилювачами?

А. Golden Delicious;

В. Антонівка;

С. Айдаред;

Д. Яблуня словолитна («райська» яблуня).

23. Які агроприйоми Ви використовуєте при догляді за плодовими деревами?

А. Проводжу обрізку дерев і кущі;

В. Очищаю стовбури від відмерлої кори;

С. Обприскую засобами захисту;

Д. Використовую побілку дерев;

Е. Інше;

Ф. Не захищаю.

24. Коли доцільно проводити побілку дерев?

Г. Восени;

Н. Ранньою весною;

І. Коли є час;

Ж. Взагалі не потрібно.

БЛОК 5

1. Чи вивчаєте Ви нормативно-правові акти, що регулюють право власності на земельні ділянки?

А. Так;

В. Ні.

2. Чи поважно Ви виконуєте принцип добросусідства, зокрема такі принципи?

- A. Власникам сусідніх земельних ділянок завдається найменше незручностей;
- B. Плоди дерев, що стоять на спільній межі, діляться у рівних частинах;
- C. На ліквідацію дерев, що стоять на спільній межі, витрачає кошти той сусід якому більш притаманна ця ідея;
- D. Якщо корні дерев йдуть на сусідню територію сусід має право їх ліквідувати;
- E. Не виконую.

3. Які нормативно-правові акти надають правове регулювання діяльності землекористувачів?

- A. Конституція України;
- B. Земельний Кодекс;
- C. Домова Книга;
- D. ЦКУ;
- E. Не знаю.

4. Для реєстрації права на земельну ділянку в держреєстрі речових прав на нерухоме майно необхідні такі документи:

- A. витяг з Державного земельного кадастру (ДЗК);
- B. копія та оригінал паспорту заявника;
- C. копія та оригінал ідентифікаційного номеру;
- D. підтвердження оплати адміністративного збору;
- E. документ – підстава виникнення права на ділянку (договір купівлі-продажу (дарування, міни і т. і.), рішення суду, свідоцтво на спадщину, тощо);
- F. довіреність, якщо документи подаються представником (нотаріально засвідчена, якщо від фізичної особи);

Г. оригінал та копію паспорту, ідентифікаційного номеру представника, якщо документи подаються представником.

Н. Не знаю.

5. Визначення садиби як об'єкту права власності надається у:

А. ЦКУ;

В. ЗКУ;

С. КУпроАП.

1. Оцініть в балах від 0 до 10 рівень компетенцій в :

- екології: _____
- агрономії: _____
- правовому регулюванні землекористування: _____

2. Як Ви вважаєте, чи потрібні в міській (селищній, сільській) раді у відділі землевпорядкування, комунальної власності та екології фахівці із захисту рослин?

А. Так;

В. Ні.

3. Відвідували б Ви безкоштовні семінари з агрономії, ландшафтного дизайну, екології у зимовий період?

А. Так;

В. Ні.